

Mellem giftig jord og byggeplaner bygger Chai Andersen sig ud af bekymringerne: »Det skal være et palæ, de river ned«

Chai Andersens hus på Christiania risikerer at skulle rives ned som følge af regeringens planer om at bygge flere almene boliger. Det kan dog blive en kompliceret affære.

8. april 10:00

Malthe Håkonssen
Magnus Stenaa Jensen
Mathias Blenner

Det gule træhus på Christiania står hævet 30 centimeter over jorden. På betonpæle. For lige under fundamentet er jorden giftig. Her bor 39-årige Chai Andersen i udkanten af Røde Sols Plads, der grænser op til Christianshavns gader.

I 10 år har hun levet en dagligdag, hvor hun har kæmpet en daglig kamp mod giftstofferne i undergrunden og den store uvished om fremtiden. For nu er det ikke kun forureningen, der truer Chai Andersens hus, men også et omfattende boligprojekt, der kan finde sted på grunden, hvor hun bor.

Chai Andersen står derfor ved en skillevej, hvad angår hele situationen. Det samme gør resten af christianitterne.

»Når det kommer til den store usikkerhed, som altid omgiver vores boligsituation, kan man enten give op og i afmagt lade sit hjem forfalde, fordi det hele alligevel bare skal rives ned,« siger Chai Andersen.

»Den anden mulighed er at holde modet oppe med den indstilling, at hvis mit hjem absolut skal jævnes med jorden, så skal det fandme også være et palæ, de river ned«.

Tiden er knap

Chai Andersen vil ikke være et offer. Hun renoverer som aldrig før. Bygger og banker. Skruer og lægger planker. De omdiskuterede planer om at bygge almene boliger på Christiania har selvfølgelig sat sit præg på hendes hverdag. Men hun vil ikke lade sig slå ud. Hun holder hovedet højt til det sidste.

Tiden banker dog så småt på døren. I 2027 skal de første 7.500 kvadratmeter almene boliger bygges på Christiania, og i alt skal der bygges 15.000 kvadratmeter inden 2031. Planen er, at omkring 300 beboere skal flytte ind og blive en integreret del af Christiania.

Helt specifikt skal en del af boligerne ifølge aftalen bygges på Røde Sols Plads, hvor hun bor. Aftalen blev indgået i forbindelse med en større boligaftale af den daværende S-regering, Dansk Folkeparti, SF, Enhedslisten og Kristendemokraterne.

Og det har givet god mening for Socialdemokratiet, der længe har haft som mærkesag at opføre flere almene boliger i de store byer. På papiret er Christiania også en attraktiv lokalitet med sin centrale placering i hovedstaden. Men det kan vise sig at være mere besværligt end som så at få planerne gennemført.

Chai Andersen dyrker mange slags grøntsager, og i år skal hun prøve at dyrke meloner. Al form for plantevækst foregår dog afskærmet fra jorden udefra. Foto: Magnus Stenaa.

Boligplanerne har mange ubekendte faktorer, hvilket blandt andet skyldes den giftige jord, som Chai Andersen og hendes 15-årige datter befinder sig på. Allerede tilbage i 2008 lavede den rådgivende ingeniørvirksomhed NIRAS en indledende undersøgelse om den giftige jord.

Her fik Chai Andersen og de andre christianitter udleveret en folder, der hjalp dem med at tage forbehold mod jorden, som kan være stærkt sundhedsskadelig.

Derfor er et stykke af Chai Andersens have belagt med en 50 centimeters lerkappe som et værn mod den forurenede jord. I haven har hun handsker på, når hun dyrker sine grøntsager og frugter. De vokser i lukkede højbede med importeret jord, og terrasserne står som huset hævet over jorden med plastik under for at undgå direkte jordkontakt.

»Min veranda ligger en halv meter over jorden, og på min terrasse har jeg lagt et plastikmembran under, fordi jeg udmærket er klar over, hvad det er, jeg bor på,« siger Chai Andersen.

»Den var ikke gået andre steder«

Christiania har en lang fortid som militærkaserne, der ligger og ulmer i undergrunden. Stort set alle steder på den såkaldte fristad kan der findes sundhedsskadelige stoffer som tungmetaller, bly, zink, petroleum og tjære. Det viser rapporten fra NIRAS.

Stofferne, som rapporten påviser, er et stort sundhedsmæssigt problem. For eksempel er bly er skadeligt for hjerne- og nervesystemet, hvor det kan hæmme børns indlæringsevner.

Andre stoffer er direkte kræftfremkaldende, og nogle kan også føre til misdannelser hos fostre.

Ifølge afdelingsleder i Rambøll og ekspert i jord- og grundvandsforurening, Mette Christophersen, burde ingen mennesker bo på et område, der er forurenet, som det er tilfældet med store dele af Christiania, uden at der er udført foranstaltninger til at forhindre kontakt med forureningen.

»Jeg vurderer forureningen til at være sundhedsskadelig, og jeg synes ikke, at nogen mennesker burde bo på de her grunde, uden at der er lavet tiltag over for potentiel spredning af forureningen. Den var ikke gået andre steder,« siger Mette Christophersen.

Hun påpeger yderligere, at jorden på stort set hele Christiania er kortlagt som en V2-forurening, som betyder, at der er påvist forurening over de acceptable kriterier. Sagt med andre ord: Grundenes forurening er så stor, at den overskrider værdien for, hvad der er tilladt at bo på uden afværgende foranstaltninger.

Forurening fra fortiden

Vi skal helt tilbage til 1676 for at finde de første militære aktiviteter på voldene, hvor Christiania i dag ligger. Her blev Hærens Laboratorium - Ammunitionsarsenalet - etableret, der lå på de forskellige bastioner ud til vandet.

Senere i 1836 blev Bådsmannsstræde kaserne opført, og i 1971 blev den besat af slumstormere og hippier, der senere skulle blive de første christianitter.

300 års militær aktivitet har altså dannet grundlag for christianitternes levevilkår i dag såvel som for de kommende beboere på Christiania. Men christianitterne har også selv været med til at forurene jorden.

Røde Sols Plads, hvor Chai Andersen bor, blev af christianitterne brugt som plads til "forårsrengøringen", hvor man afbrændte byggeaffald indeholdende asbest, kabler, tagpap og andet.

Chai Andersen kender til flere af historierne om både den militære forurening og christianitternes fortid.

»Hvis man går ned ad vejen her, er der enormt høj blyforgiftning, fordi der her har været skydebane,« siger hun og peger ud på en grusvej, som vinduet over hendes spisebord grænser op til.

Forureningen er overalt, og christianitterne forsøger derfor ihærdigt at gøre op med fortiden. Hvert år transporteres der tonsvis af forurenede jord ud af området.

En forhandling uden alternativer

Selvom fremtiden er uvis, hvad angår boligbyggerier og integrationen af nytilkomne beboere, kæmper Chai Andersen en kamp rundt om forhandlingsbordet med sine medchristianitter og embedsmænd.

Chai Andersen er nemlig næstformand i Fonden Fristaden Christiania.

Hun har siddet med helt tilbage fra forhandlingernes start, og hun var derfor også til stede, da den nye aftale med regeringen skulle underskrives. Regeringen havde dog ikke lagt op til de store forhandlinger, men snarere et ultimatum.

Varmen fra pillefyret fylder Chai Andersens stue. Ved siden af sofaen hænger en indrammet, hvid barnekjole med tydelige afmærkninger af forskellige farver. Kjolen er et minde fra en rejse til Goa med hendes datter. Farverne kommer fra den hinduistiske Holi Festival, hvor hinduerne kaster farvepulver rundt overalt og fejrer det godes sejr over det onde.

Chai Andersen har haft mange mindeværdige oplevelser i sin tid som bestyrelsesmedlem i Fonden Fristaden Christiania. Blandt de mange forhandlinger med regeringens embedsværk, gjorde særligt ét bestemt møde indtryk på hende.

»Jeg havde fornøjelsen af at sidde overfor en af de der embedsmænd, som fremviste planerne for, hvor der skulle bygges. Så svarede jeg ham lidt kækt: Nu har jeg godt set din fine plan, men jeg har bare et lille problem med den; din tegning viser, at der skal bygges lige oven på mit hus.«

Embedsmanden virkede ifølge Chai Andersen upåvirket af situationen.

»Han smilede bare og spurgte, om jeg ville have et stykke kage til.«

»Vi er og bliver en hippie-by«

Chai Andersen fremhæver, at der på Christiania hersker et helt unikt sammenhold, som gennem fristadens 52-årige historie altid har klaret sig gennem usikre tider.

For det har altid været uvist at bo på Christiania. Fremtiden har aldrig været sikker, men altid uforudsigelig. Skal Christiania ryddes eller ikke ryddes? Kan man blive boende? Disse spørgsmål har mange christianitter stillet sig selv gennem tiden.

En rydning af Christiania har altid ligget og ulmet i baggrunden, men Christiania har altid lige klaret sig på et hængende hår.

Boligplanerne er heller ikke nye idéer som sådan. Siden VK-regeringen i 2001 har man ville rydde Christiania og bygge boliger på grundene, og det har ført lange og seje kampe med sig mellem diverse regeringer og Christiania. Først nu kan man se konkrete planer for at føre idéerne ud i verden.

»Christiania er et helt unikt sted, som rummer nogle helt unikke værdier, man ikke finder nogen andre steder. Det kollektive sammenhold, der findes her, er så stærkt, og uanset problemernes størrelse finder vi altid en løsning i fællesskab. Sådan har det altid været,« siger Chai Andersen, hvad angår hele situationen.

Hun understreger, at skal Christiania bestå og udvikle sig som et selvstyrende samfund, kræver det, at de mennesker som bor der, involverer sig både praktisk og menneskeligt i det kollektive sammenhold, som i hendes øjne er Christianias hjerte. Selv arbejder hun til daglig på Christianias Byggekontor og er valgt på et fællesmøde som medlem af fondsbestyrelsen.

Hun har tidligere arbejdet for spillestedet Operaen, bedre kendt som Christianias forsamlingshus, og bruger en del aftener på at gå til møde. Ind imellem savner hun tid til flere kreative projekter.

Hvert år til halloween får den dog fuld smæk på kreativiteten. Hjemmet udsmykkes med spindelvæv og Donald Trump-figurer med numser som ansigt.

På verandaen står Chai Andersen mellem kappeklædte spøgelser og byder børn og voksne på popcorn fra sin store, røde popcornmaskine. Det er netop den slags initiativer og sammenhold, hun kalder unikt for Christiania.

På sin terrasse står Chai Andersen med sine mange aflukkede højbede. Foto: Magnus Stenaa.

»Hvis jeg nu siger, at jeg kan 600 af mine naboers navne. 600 af mine naboer ved, hvad jeg hedder, og hvem min datter er, « fortæller hun.

Chai Andersen understreger yderligere, at det ikke nødvendigvis er forbundet med en større tryghed at bo på Christiania, men at der hersker stor nærhed og forståelse mellem beboerne.

Hun mindes en af sine naboer, der fik diagnosticeret uhelbredelig kræft.

»Min nabo her lidt længere nede ad vejen var rigtig syg, og vi fik at vide, at han kun havde tre uger igen. Så blev vi altså nødt til lige at gå ned og sige pænt farvel. Hvor mange andre københavnere har det sådan med deres naboer?«

Chai Andersen lægger dog ikke skjul på, at den store modstand som Christiania oplever fra politisk side i høj grad skyldes, at de opfattes som et anarkistisk hippiesamfund. Men sådan skal det også være - for sådan er det, mener hun.

»Vi er og bliver en hippie-by og det skal vi blive ved med at være. Med eller uden forurening. Men jeg tror nogle gange, at folk misforstår, hvad hippie-aspektet egentlig indebærer. For mig handler det primært om den kollektive sammenhængskraft, som gennemsyrrer hele vores kultur herude.«

»Vores store udfordring er, at selvom vi har været her i så mange år, og selvom dem af os, der bor her, udmærket godt ved, hvad vi er, så er det så svært at forklare præcist, hvad vi er. Man skal opleve stedet for at forstå det,« siger Chai Andersen.

Og netop den oplevelse trækker ifølge VisitCopenhagen hvert år cirka en halv million besøgende til Christiania.

Chai Andersen har i sit køkken udsigt til sin nabos have, hvor kunstneren Tal R boede før i tiden. Foto: Magnus Stenaar.

Har ikke mistet håbet

Chai Andersen skodder smøgen og går ud i køkkenet for at hælde mere vand på kedlen. Udenfor ligger sneen i et tyndt lag over den lille have og reflekterer solens stråler ind på hendes hjemmebyggede væg-til-væg-hylder, der indrammer det smalle køkken.

Som en anden Emil fra Lønneberg pryder hun væggene med en ny hjemmebygget hylde for hver bekymring, som boligsituationen har voldt hende.

»Hver gang jeg er frustreret, går jeg ned i Den Grønne Genbrugshal og bygger mig ud af problemerne. Så det er blevet til en del projekter i løbet af det sidste stykke tid. Jeg har også lagt nyt gulv og renoveret badeværelset«, griner hun.

»Jeg tror, jeg har nogle dage, hvor jeg står op og tænker, at de kan rende mig. Lad os gå ind og rive kontrakten over, og så tager vi det bare, som det kommer.«

Hun fastslår dog, at den usikre boligsituation ikke er nogen ny bekymring for en christianit. Det har været et uundgåeligt vilkår siden grundlæggelsen i 1971. Det er dog ikke kun hendes personlige boligsituation, der skaber bekymringer hos Chai Andersen.

Lykkes det ikke at finde en løsning på byggeprojektet, kan Christiania risikere at miste muligheden for at optage statsgaranterede lån, og vil derfor miste en vigtig del i deres økonomiske fundament. Det kan i sidste ende medføre, at Christiania ikke kan sikre hele området imod udefrakommende boligspekulanter.

Det er derfor en lang kabale af uvisse faktorer, der skal gå op, før christianitterne kan ånde lettet op.

»Der er ikke noget mere skræmmende end uvisheden, og den her situation er ikke andet en uvished. Både for min egen boligsituation såvel som for hele Christiania,« siger Chai Andersen og fortsætter:

»Men vi har også et valg om, hvor bange vi vælger at være for det uvisse. For er der ét sted, hvor det umulige altid har kunnet lade sig gøre, så er det her på Christiania.«

